

ვის გაუხსენებს ძველ წყენას ლადო პაპავა და რას გამოჰყავს ის წყობიდან

ჟურნალი "თბილისელები" – 7-13 ოქტომბერი, № 41, 2013

– ბატონო ლადო, თქვენი აზრით, ამ ეტაპზე რა არის ძირითადი სირთულეები, რომლებიც უნივერსიტეტის წინაშე დგას?

– არ მინდა, რომ არაერთგზის მომიწიოს გამეორება, მაგრამ მაინც იძულებული ვარ ვთქვა, რომ მთავარი პრობლემა ჩემი აზრით ადამიანებს შორის გაბატონებული სიძულვილი და დაპირისპირებაა, ეს დაპირისპირება ხან ხელოვნურადაა შექმნილი, ხან ობიექტური საფუძველი აქვს. ეს დაპირისპირება ძალიან ცუდ ატმოსფეროს ქმნის უნივერსიტეტის შიგნითაც და საზოგადოებაშიც დამაბულობაა ამის გამო. ერთ-ერთი მთავარი, რასაც ამ ოთხი წლის მანძილზე მინდა მივაღწიო, რომ გარკვეულად ეს დამაბულობა მოვხსნა და ერთმანეთის ნდობა აღვუდგინო პროფესურას, პროფესორებს და სტუდენტებს...მინდა ქართულმა საზოგადოებამ იცოდეს, რომ უნივერსიტეტი ისევ არის ქართული განათლების ფლაგმანი, როგორც ადრე იყო...

– მაგრამ ხშირად ამბობენ, რომ ეს ფლაგმანი ისე ვეღარ ფლაგმანობს, როგორც ოდესღაც...

– ამას აქვს თავისი ლოგიკური ახსნა, ჩვენმა ქვეყანამ საკმაოდ მძიმე პერიოდი გამოიარა, გროშებზე ვმუშაობდით, პროფესურა თვეობით ხელფასს ვერ იღებდა, აუდიტორიები ვერ თბებოდა და პროფესორები სახლში ფეხით მიდიოდნენ გათოშილები... მიუხედავად ამისა, სასწავლო პროცესი არ ჩაშლილა. ამ დროს შეიქმნა რამდენიმე კერძო უმაღლესი სასწავლებელი, შედარებით ძვირი, რომლებმაც კარგად ააწყეს საქმე და შეძლებული ოჯახების შვილებმაც ბუნებრივია, ამ სასწავლებლებზე აიღეს ორიენტირი. ეს მარტო საქართველოში არ მომხდარა, მთელი პოსტსაბჭოთა სივრცისთვის იყო დამახასიათებელი. თუმცა ისეთი მრავალმხრივი და კომპლექსური განათლების მიცემა ცხადია, მხოლოდ ჩვენ უნივერსიტეტებს შეეძლო. მე ვთვლი, რომ ე.წ. „ნაციონალური“ რეფორმების დროს თსუ ნამდვილად სამიზნე იყო და ძალიან დიდი ზიანი მიადგა ამით. დაერქვა რეფორმა იმას, რაც სინამდვილეში მექანიკური „ჭრა-კერვა“ იყო. რა თქმა უნდა, უნივერსიტეტს სჭირდებოდა რეფორმა, მაგრამ მექანიკურად მორგება რომელიმე დასავლურ მოდელზე და მისი ბრმა კოპირება შეცდომა იყო. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ იდეალური საუნივერსიტეტო მოდელი მსოფლიოში არ არსებობს. სამწუხაროდ, ძალიან ბევრმა პროფესორმა კონკურსში არ მიიღო მონაწილეობა, ბევრმა მათგანმა, რომელიც ბუნებით უფრო

კონფორმისტი იყო, იპოვა საკუთარი ადგილი და დარჩა. ჩემთვის დაბეჭავებული პროფესორი მიუღებელია, იმიტომ რომ მეცნიერება თავისთავად, კრიტიკულ აზროვნებას, პროტესტს გულისხმობს, არ შეიძლება იყო მეცნიერი და არ გქონდეს კრიტიკული დამოკიდებულება, ერთადერთი, რისი კრიტიკაც არ შეიძლება ბიბლიაა – დანარჩენი ყველაფერი განსჯას ექვემდებარება. მეცნიერება იწყება იქ, სადაც ადამიანს უჩნდება ეჭვი, კითხვები, პროტესტი, არ ეთანხმება რაღაცას, უნდა რომ სხვაგვარად ახსნას... კარგი პროფესორი ვერასოდეს იქნება მორჩილი, ეს არ არის სამინისტრო, რომ ყველა ერთ ბრძანებაზე იყოს მორგებული და ამ ბრძანებას უსიტყვოდ ასრულებდეს! საზოგადოებაში შეიქმნა წარმოდგენა, რომ უნივერსიტეტში რაც ხდება, ყველაფერი ცუდია და ეს არის ჩამორჩენილი და დაცემული ორგანიზაცია, გულწრფელოდ რომ გითხრათ, ეს ასე არ არის – ჩვენ გვაქვს რამდენიმე ძალიან წარმატებული მიმართულება, თუმცა სამწუხაროდ ბევრი მიმართულებაც დაგვარგეთ, მაგალითად, ფიზიკაში. მე აღვადგინე რექტორის მრჩეველთა საბჭო, რომელშიც, სხვებთან ერთად, პროფესორი ჯემალ მებონიაც შედის.

მნიშვნელოვანია, რომ ეროვნულ გამოცდებზე ათი საუკეთესო აბიტურიენტიდან ოთხმა თსუ აირჩია და ოთხივემ ფიზიკის მიმართულება! როგორც იცით, ჯერ კიდევ სააკაშვილის დროს იყო ინიცირებული ბათუმში ამერიკული ტექნიკური უნივერსიტეტის გახსნა, შემდეგ ამ იდეამ ტრანსფორმაცია განიცადა და ითქვა, რომ იმ უნივერსიტეტების ბაზაზე, რომლებიც თბილისში არსებობს, ათასწლეულის გამოწვევის პროგრამის ფარგლებში შეირჩეს საუკეთესო ამერიკული უნივერსიტეტები და აქ გაკეთდეს პროგრამა და აქ დაიწყება ამერიკული პროგრამით სწავლება. ჩვენ უნივერსიტეტს პრეტენზია გვაქვს ელექტრონიკასა და კომპიუტერულ ტექნოლოგიებზე, ასევე ბიოტექნოლოგიებზე.

– ხშირად ამბობენ, რომ უნივერსიტეტი ძალიან არის პოლიტიკურად "დატვირთული" და რექტორებიც მმართველ გუნდთან ასოცირდებიან ხოლმე.

– მე იმდენ ხანს ვიყავი პოლიტიკაში, რომ ამ სფეროს საკმაოდ კარგად ვიცნობ. კარგად ვიცნობ პოლიტიკოსებს. ბევრ მათგანთან კარგი ურთიერთობა მაქვს, მაგრამ ჩემთვის ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს უნივერსიტეტის პოლიტიკურ ნეიტრალიტეტს – ეს უმაღლესი სასწავლებელია, სადაც უნდა იყოს თავისუფალი აზროვნება და ჩვენ ვერავის ვერ მოვერგებით. ნუ გამამეორებინებთ, რა ნიშნით ინიშნებოდნენ თსუ-ს რექტორები. წარსულის შეფასებაზე არ ვარ პირადად ორიენტირებული. რექტორის არჩევნებში არჩაიარი პოლიტიკური მხარდაჭერა არ მქონია და ღიად არც მებრძოდა ვინმე.

– ჰო, მაგრამ საზოგადოებაში მაინც იყო მითქმა-მოთქმა...

– ეს ამკარა ჭორია. შემოდლია გულწრფელად გითხრათ, რომ არანაირი მხარდაჭერა არ მქონია, პირიქით, მქონდა ისეთი განცდა, რომ მოქმედი ხელისუფლების ზოგიერთი წარმომადგენელი იმაზე იყო ორიენტირებული, რომ არჩევნები ჩაშლილიყო, რათა ლადო პაპავას არ გაემარჯვა. არ ვიცი რატომ, მაგრამ მათ თავიანთი ხედვა აქვთ ალბათ, მიუხედავად იმისა, რომ კონფლიქტური არ ვარ და მათთან პირადი უთანხმოება არ მქონია... ფარულად მოქმედებდენ. ყოველ შემთხვევაში, მე არავის წინაშე თავს ვალდებულად არ ვგრძნობ, არც უხეში ჩარევის მცდელობა ყოფილა. სხვადასხვა ფორმით რამდენიმეჯერ მქონდა შეხვედრა პრემიერ-მინისტრთან, მაგრამ მისი მხრიდან პოლიტიკური ზეწოლა და რეკომენდაციები არ ყოფილა. ჩემთვის რექტორობა დიდ პატივთან ერთად არის დიდი ტვირთიც. არ გამოვრიცხავ შეცდომების დაშვებას, მეც ხომ ჩვეულებრივი მოკვდავი ვარ.

– კრიტიკული დამოკიდებულება ახსენეთ წელან და თქვენ მიმართ კრიტიკაზე როგორ რეაგირებთ?

– კრიტიკაც არის და კრიტიკაც, ვიღებ, თუ არგუმენტირებულია და სამართლიანი, სხვა არის შეურაცხყოფა. არ ვარ ის ადამიანი, რომელსაც არ უყვარს მოსმენა და არასოდეს იცვლის აზრს. თუ არგუმენტები არის სერიოზული, შესაბამის რეაგირებას ვახდენ. მე ყოველთვის ვცდილობდი, მწვავე კრიტიკის დროსაც, დამეცვა სტანდარტი და არ გამომეყენებინა შეურაცხმყოფელი გამონათქვამები. მოვისმინე ჩემს შესახებ დაუმსახურებელი გამონათქვამები – რას იზამ, როცა ასეთ თანამდებობაზე ხარ, ამასაც უნდა შეეგუო. ყველას რომ ყველაფერზე აჰყვე და შეეპასუხო, ისევ შენ გამოხვალ დამნაშავე, თუ შენც შეურაცხყოფით უპასუხე, რით ხარ მასზე უკეთესი? მიჭირს ზოგჯერ თავის შეკავება, რომ წყობიდან არ გამოვიდე. მე უბრალოდ უნივერსიტეტის სახელს ვუფრთხილდები და ხშირად ისეთი გადაწყვეტილებაც უნდა მივიღო, რომელიც ჩემს გემოვნებაში მაინცდამაინც არ ჯდება.

– ბევრი ადამიანისთვის გარეგნულად მკაცრი და შეუვალი ადამიანის შთაბეჭდილებას ტოვებთ...

– ბევრისთვის კი, პირიქით, ღმობიერი და რბილი ხასიათის მქონე ვარ... არ ვიცი, ვთვლი, რომ საკმაოდ კომუნიკაბელური ვარ მედიასთან ურთიერთობაში, თუმცა დღემდე მყავს ისეთი ჟურნალისტები, რომლებიც არ მიყვარს, მათი ძალიან მდაბო თვისებების გამო. ძირითადად კი ძალიან ადვილად ვნახულობ მედიასთან საერთო ენას...

– იმ ჟურნალისტებთან ვინც არ გიყვართ, მაინც გიწევთ კონტაქტი?

– იყო ერთი ასეთი ჟურნალისტი, რომელმაც ყველა ადამიანური ნორმა დაარღვია, დეპუტატი გახლდით მაშინ. ერთ-ერთი სხდომის შემდეგ გამოვედი და შემომეხვიენ

ჟურნალისტები კამერებით, მაშინ ჯერ კიდევ თბილისში იყო პარლამენტი, კარგი დრო იყო... იმ ჟურნალისტზე ვთქვი, სანამ ეს აქედან არ წავა, არცერთ კითხვაზე არ გაგცემთ პასუხს მეთქი, თვითონ შერცხვა და გავიდა, ძალიან ცნობილი ჟურნალისტია, სხვათა შორის! ახლა რექტორი ვარ და ალბათ იძულებული გავხდები, ვითანამშრომლო, მაგრამ რექტორი რომ აღარ ვიქნები, მაინც გავუხსენებ (ივინის).

– თქვენს სტუდენტობის პერიოდი როგორი იყო ამ კედლებში?

– ჩვეულებრივი, მაშინ პირველ სექტემბერს რექტორი არიგებდა სტუდბილეთებს, ჩვენ წელს საჩუქრები დავურიგეთ გამორჩეულ პირველკურსელებს. 1972 წლის გაზაფხულზე რექტორობიდან წავიდა ილია ვეკუა და მისი ხელიდან ვერ მივიღე სტუდბილეთი, ძალიან დამწყდა გული. დავამთავრე წითელ დიპლომზე... მაშინ გართობის ნაკლები საშუალება გვქონდა, ძირითადად ქართულ-ტრადიციული სუფრა. ყველა თაობას თავისი მოცემულობა აქვს... მაგალითად, მყავს ათი წლის შვილი, რომელიც მეხმარება კომპიუტერთან დაკავშირებული სირთულეების გარკვევაში (ივინის). ოთხი წლის ვიყავი, მამაქემმა ტელევიზორი რომ მოიტანა და მთელი სამეზობლო ჩვენთან შემოდიოდა საყურებლად. მაშინ ერთი არხი იყო ისიც 7 საათზე იწყებოდა... ფეხბურთი მიყვარდა ძალიან და კარგი მატჩების საყურებლად პანტიანში ავსულიყავით (ივინის).

– მშობლები თუ ჩაერიენ პროფესიულ არჩევანში?

– თანაც ძალიან აქტიურად. სკოლაში ძალიან მიყვარდა მათემატიკა და მინდოდა მექანიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე ჩაბარება, მაგრამ მშობლების მხრიდან იყო ზეწოლა, რომ გავმხდარიყავი ეკონომისტი, რადგანაც ბაბუაჩემიც და მამაჩემიც მეცნიერ-ეკონომისტები იყვნენ. სერიოზული წინააღმდეგობა მქონდა ოჯახში. გაზეთ `კომუნისტში` ვნახე განცხადება, რომ იყო მიღება იწყებოდა უნივერსიტეტში, საიდანაც გავიგე, რომ საინჟინრო-ეკონომიკურ ფაკულტეტზე იგეგმებოდა მიღება ეკონომიკური კიბერნეტიკის სპეციალობით. აზრზე არ ვიყავი, რას ნიშნავდა კიბერნეტიკა, თუმცა მივხვდი, რომ მათემატიკასთან იყო კავშირში. ჰოდა მშობლებს გამოვუცხადე, გავხდები ეკონომისტ-მათემატიკოსი მეთქი. მოკლედ, კონსენსუსს მივაღწიე.

– დატვირთული რეჟიმი გაქვთ და ათი წლის შვილისთვის გრჩებათ დრო?

– ეს ყველაზე დიდი პრობლემაა ჩემთვის, შახათსაც რომ მიწევს უნივერსიტეტში მოსვლა, ბავშვს ყურადღებას ვაკლებ. სხვა დღეებში ვხედავ ძირითადად დილით ადრე და გვიან საღამოს. ჩემი ოჯახის წევრები გაგებით ეკიდებიან ამ ამბავს, ესმით, თუ ოჯახში არ არის გაგება, ეს არ არის ოჯახი. როდესაც არჩევნებში ჩავერთე, რა თქმა უნდა, მეუღლე აქტიურად მიჭერდა

მხარს, ძალიან გახარებული ვიყავით, რომ გავიმარჯვე. მაგრამ უკვე მეორე დღეს სრულად გავაცნობიერე, რა რთული გზა მელოდა. ეს არ არის ჩემპიონატი, რომ ერთხელ მოიგო და მორჩა – ეს ოთხწლიანი დაუღალავი შრომაა, რომელიც რუტინულობის დიდ ელემენტსაც შეიცავს.

– თქვენ კიდევ გყავთ ორი შვილი...

– კიდევ მყავს ერთი ვაჟი და ერთი ქალიშვილი, ისინი დიდები არიან. მე პირადად არ ჩავრეულვარ მათ პროფესიულ არჩევანში, თუმცა მათემატიკის მიდრეკილება ყველა მათგანს აქვს. ვაჟი ბიზნეს-სექტორში მუშაობს, ქალიშვილმა საერთოდ შეიცვალა მიმართულება და გახდა ფსიქოლოგი.

– ნაბოლარა შვილს არ ანებებრებთ?

– არა, ეს გამორიცხულია, მეც და მეუღლემ საკმაოდ მკაცრები ვართ, თვითონ არ ვარ განებებრებულად გაზრდილი, ბავშვი უზრდელი და ინფატილური არ უნდა იყოს, უნდა იყოს ჩვეულებრივი ადამიანი.

ქეთი დიდებულიძე